Journal of educational equipment: Applied research, Volume 2, Issue 321 (September 2024)
ISSN 1859 - 0810

Dạy học dự án để mở rộng vốn từ theo chủ điểm cho học sinh lớp 4

Trần Thị Hồng Thắm*, Nguyễn Trọng Hiếu**

**HVCH Giáo dục Tiểu học, Trường Đại học Đồng Tháp*
***TS, Trường Đại học Đồng Tháp*
Received: 3/9 2024; Accepted: 10/9/2024; Published:16/9/2024

Abstract: *Project-based teaching is essentially a teaching method aimed at maximizing students' active learning and ability to cooperate, fully meeting the above requirements in the process of organizing teaching. Expand vocabulary by topic for 4th grade students. However, because this is a relatively new teaching method for both teachers and students, it is difficult to apply this method to teaching in schools in general. , in Vietnamese subject in particular, it has not achieved the desired effect.*

Keywords: *Project-based teaching, grade 4, expanding vocabulary, elementary school.*

1. Đặt vấn đề

Trong giai đoạn hiện nay, dạy tiếng Việt cho học sinh (HS) cần thay đổi phương pháp (PP) giảng dạy mới trang bị cho HS kiến thức vững chắc, nhất là rèn luyện kĩ năng tự giải quyết vấn đề, bồi dưỡng khả năng tự học, sáng tạo, khơi dậy lòng say mê, hứng thú học tập và ngày càng yêu thích tiếng Việt. Để thực hiện được điều này, thì việc tổ chức dạy học bằng PP dạy học dự án (DHDA) sẽ đem lại hiệu quả cao. Đặc biệt, HS lớp 4 đang là những đối tượng trực tiếp theo học Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, một chương trình học có những thay đổi tích cực và được thiết kế theo hướng mở. Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 đã đặt kĩ năng nghe, nói, đọc, viết trong môn Tiếng Việt lên hàng. Vì vậy, PPDHDA sẽ giúp HS có tinh thần tự giác trong học tập hơn, là con đường giúp các em tích cực, ham học và khám phá, tạo động cơ và hứng thú trong việc học tập của HS sau này.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Quy trình dạy học dự án trong mở rộng vốn từ theo chủ điểm cho HS lớp 4

Bước 1: Lựa chọn dự án cho HS: Xuất phát từ những chủ điểm trong môn Tiếng Việt ở tiểu học (TH), GV lựa chọn chủ điểm gắn với những gợi ý hấp dẫn, kích thích HS tham gia thực hiện sao cho ở chủ điểm đó, HS có thể tìm hiểu nhiều nguồn tài liệu khác nhau, có nhiều thông tin khác nhau.

Bước 2: Giao nhiệm vụ dự án cho nhóm HS: GV phân chia lớp học thành các nhóm, hướng dẫn người học đề xuất, xác định tên đề tài. Đó là một dự án chứa đựng một nhiệm vụ cần giải quyết, phù hợp với các em, trong đó có sự liên hệ nội dung học tập với hoàn cảnh thực tiễn đời sống xã hội.

Bước 3: Lập kế hoạch cho dự án: Việc xây dựng đề cương cho một dự án là công việc hết sức quan trọng vì nó mang tính định hướng hành động cho cả quá trình thực hiện, thu thập kết quả và đánh giá dự án.

Bước 4: Triển khai thực hiện dự án: Các thành viên trong nhóm thực hiện kế hoạch đã đề ra. Khi thực hiện dự án, các hoạt động trí tuệ và hoạt động thực hành, thực tiễn xen kẽ và tác động qua lại với nhau; kết quả là tạo ra sản phẩm của dự án.

Bước 5: Thu thập kết quả và kiểm tra sản phẩm: Sau khi hoàn tất sản phẩm, HS sẽ được tổ chức buổi trình bày sản phẩm trước lớp; HS tham gia vào ban giám khảo để chấm điểm sản phẩm của mình và của nhóm bạn; Sản phẩm được giới thiệu, trưng bày tại thư viện ở lớp hoặc mang tặng thư viện của trường.

Bước 6: Đánh giá kết quả học tập*:* Đánh giá dự án không chỉ đơn thuần là đánh giá sản phẩm của dự án mà còn phải đánh giá mức độ hiểu, khả năng nhận thức và kĩ năng của HS đồng thời theo dõi sự tiến bộ ở HS.

Bước 7: Rút kinh nghiệm DHDA*:* Trong suốt dự án, nên tạo nhiều cơ hội để đánh giá và kiểm soát sự tiến bộ của HS. Sau mỗi dự án cần đánh giá và rút kinh nghiệm nghiêm túc cho lần sau có kết quả tốt hơn.

2.2. Ví dụ minh hoạ dạy học theo dự án trong mở rộng vốn từ theo chủ điểm cho HS lớp 4

Chúng tôi đề xuất dự án: "Một vòng Việt Nam" của chủ điểm "Việt Nam quê hương em". Thực hiện ở tuần 23, 24, 25, 26 (Tiếng Việt 4, tập 2, sách *Chân trời sáng tạo*). Do giới hạn của phạm vi bài viết,

chúng tôi chỉ minh hoạ ở bước triển khai dự án:

2.2.1. Mục tiêu: Nêu được từ ngữ chỉ sự vật, tình cảm về quê hương và hành động giữ gìn và phát triển quê hương tươi đẹp; Giới thiệu đến bạn bè trong và ngoài nước thiên nhiên hùng vĩ, yên bình của quê hương qua dự án của nhóm 1; HS lan tỏa niềm tự hào dân tộc về đất nước và con người Việt Nam, tái hiện được các truyền thống anh hùng, bất khuất, yêu nước qua các thời kì lịch sử qua dự án của nhóm 2; HS vận động bạn bè và người thân tham giá dự án, tuyên truyền thông điệp chung tay giữ gìn quê hương sạch đẹp và phát triển phồn vinh qua dự án của nhóm 3.

2.2.2. Cách tiến hành:

a. Nhóm trưởng phân công: Các nhóm, cá nhân thực hiện nhiệm vụ sưu tầm hình ảnh, chọn lọc tư liệu phù hợp chủ đề *"Quê hương Việt Nam",* lên bản thiết kế trang phục, trang trí tiểu cảnh, trồng cây xanh, nhặt rác, tuyên truyền không sử dụng bọc nilong, tái chế đồ dùng,... Để chuẩn bị và hoàn thành sản phẩm của dự án.

b. GV phát phiếu cho HS; Các thành viên trong nhóm chia sẻ, đối chiếu các thông tin thu thập. Lựa chọn, kết nối các thông tin tìm được để trả lời cho các câu hỏi tiểu chủ đề; Đề xuất phương án thực hiện cũng như sự hỗ trợ của GV. Thảo luận với GV (các bên liên quan) để đảm bảo đúng trọng tâm của tiểu chủ đề. GV hỗ trợ giúp đỡ từng nhóm điều chỉnh kế hoạch cho phù hợp và khả thi với điều kiện thực tế.

*<u>Nhóm 1</u>

- Tuần 1 và 2:

a. Nhiệm vụ: Cá nhân tìm những từ ngữ chỉ sự vật ở quê hương, tình cảm của mình với quê hương; Mỗi cá nhân sưu tầm hình ảnh, video cảnh đẹp theo từng vùng Bắc – Trung – Nam; Cá nhân viết đoạn văn (từ 4 – 5 câu) nói về cảnh đẹp hoặc tình cảm của em với quê hương.

b. Kết quả thu được: Từ ngữ chỉ sự vật: *dòng sông, con đò, mái đình, ngọn núi, phố phường,...* Từ ngữ chỉ tình cảm: *nhớ thương, yêu quý, yêu thương, bùi ngùi, tự hào,...* Viết đoạn văn (từ 4 – 5 câu) nói về cảnh đẹp hoặc tình cảm của em với quê hương.

c. Phân tích kết quả: Các môn học được tích hợp như Toán (thu thập – thống kê), môn Lịch sử - Địa lí (hình ảnh về quê hương qua các thời kì và cảnh đẹp thiên nhiên). Phát triển năng lực ngôn ngữ cho HS. HS hiểu được như thế nào là quê hương, bày tỏ suy nghĩ và tình cảm của mình với quê hương. Từ đó, giáo dục phẩm chất yêu nước cho HS theo định hướng giáo dục phổ thông 2018.

- Tuần 3:

Nhiệm vụ: Cá nhân trình bày sản phẩm cá nhân trong nhóm; Nhóm chọn lọc các hình ảnh và bài văn hay nói về quê hương. Bạn có năng lực tin học tổng hợp thành các đoạn video theo trình tự (giới thiệu về cảnh đẹp nổi tiếng Việt Nam ba vùng miền, những thước phim hùng vĩ của núi, bờ cát trắng biển xanh của miền biển, những dòng sông hiền hòa, kênh rạch chằng chịch của Đồng bằng Nam bộ, những con người hăng say lao động,...); Nhóm cùng nhau viết một kịch bản cho video, chọn 2 bạn làm hướng dẫn viên.

b. Kết quả thu được: Một số lời bình được nhóm chọn:

(1) Thác Bản Giốc ở Cao Bằng nằm trong top 4 thác nước xuyên quốc gia lớn nhất thế giới. Bạn sẽ được ngắm nhìn, dòng thác chảy ồ ạt tung bọt trắng xóa giúp bạn cảm nhận rõ rệt được sự thoải mái và bình yên nơi đây.

(2) Nằm trên bờ sông Hương Đại Nội Huế được công nhận là di sản thế giới và lưu giữ được nhiều đặc sắc mang đâm nét phong kiến từ thời triều Nguyễn. Là một công trình đồ sộ nhất ở Việt Nam trải qua bao nhiêu biến cố từ xưa đến nay thì Đại Nội vẫn còn giữ cho mình một nét đẹp đầy cổ kính.

c. Phân tích kết quả: HS phát triển được năng lực giao tiếp. Môn Tin học và Mỹ thuật được HS vận dụng vào hoạt động tạo video sao cho phù hợp với chủ đề và đẹp mắt. Năng lực ngôn ngữ phát triển qua hoạt động viết kịch bản.

- Tuần 4:

a. Nhiệm vụ: Nhóm trình diễn phần chuẩn bị; Giao lưu với nhóm khác ở phần kết nối các yotube du lịch nổi tiếng; Nhóm chiếu thông điệp tự hào về thiên nhiên Việt Nam, về con người Việt Nam, về quê hương chúng ta được sinh ra. Và một lần nữa cho hát lại bài *Một vòng Việt Nam* – tên của dự án đang thực hiện.

b. Kết quả thu được: Nhóm nhờ GV chủ nhiệm trang bị màn hình chiếu video, hình ảnh. Nhóm nhờ GV tin học hướng dẫn cắt ghép, lồng tiếng video và kết nối màn hình; Nhóm trưởng phân giao nhiệm vụ cho từng cá nhân như: ổn định chỗ ngồi, dẫn chương trình, vệ sinh sau buổi thuyết trình; Thông điệp: Quê hương! Hai tiếng thân thương gợi biết bao cảm xúc trong mỗi người khi nghĩ về quê hương. Mỗi người dân Việt Nam hay bất cứ dân tộc nào trên thế giới này cũng đều có một quê hương cho riêng mình. Quê hương là nơi ta cất tiếng khóc chào đời, là những kỉ niệm của một thời thơ ấu, là dòng suối mát để ta tìm về mỗi khi mệt mỏi, là nơi ấp ủ tình thương nuôi ta

lớn từng ngày. Hai tiếng quê hương đã in sâu vào máu thịt mỗi người...

*Nhóm 2:

- Tuần 1:

a. Nhiệm vụ: Cá nhân tìm từ ngữ chỉ tình cảm của con người đối với quê hương, những nhân vật lịch sử Việt Nam; Cá nhân sưu tầm những tư liệu, hình ảnh nói về đất nước Việt Nam, nói về quê hương em sinh sống.

b. Kết quả thu được: Từ ngữ chỉ tình cảm của con người đối với quê hương: *gắn bó, tự hào, nhớ thương;* Những nhân vật lịch sử Việt Nam, Tiền Giang: *Vua Hùng, Ngô Quyền, Hai Bà Trưng, Trần Quốc Toản, Thủ Khoa Huân, Lê Thị Hồng Gấm,...* Những tư liệu, hình ảnh nói về đất nước Việt Nam, nói về quê hương tỉnh Tiền Giang.

- Tuần 2 và 3

a. Nhiệm vụ: Nhóm chọn lọc nhân vật và bối cảnh tiêu biểu phù hợp với địa phương. Nhóm tái dựng lại những nhân vật đó, trang trí các tiểu cảnh; Nhóm trưởng phân công nhiệm vụ cho các thành viên tổ chức Gala xuyên dòng thời gian, tái hiện lại quê hương. Nhóm chuẩn bị dư trang phục để các khách dự có thể hóa trang thành nhân vật mình thích.

b. Kết quả thu được: Nhóm chọn lọc hình ảnh du lịch và nhân vật lịch sử; Nhóm dùng thùng giấy, bìa carton, chai nhựa, bao bố, lá cây, bọc ni lông để làm trang phục hóa trang.

- Tuần 4:

a. Nhiệm vụ: Nhóm tổ chức buổi biểu diễn; Nhóm trưởng phát biểu bày tỏ tình cảm của mình với quê hương ở buổi bế mạc.

b. Kết quả thu được: Ngày hội quê hương được tổ chức đúng thời gian và các hoạt động như kế hoạch nhóm đã chuẩn bị; Giới thiệu về quê hương: Vùng đất Tiền Giang, nơi em sinh ra và lớn lên, mang trong mình những cảm xúc đặc biệt và đậm đà. Tiền Giang là một vùng đất phồn hoa, nằm bên dòng sông Tiền, một con sông trù phú và mạnh mẽ. Nhìn từ xa, những cánh đồng lúa bạt ngàn trải dài, tạo nên một khung cảnh tươi mát và thơ mộng...

*Nhóm 3:

- Tuần 1 và 2:

a. Nhiệm vụ: Cá nhân sưu tầm những hình ảnh về hoạt động bảo vệ môi trường, những tấm gương tuổi nhỏ phát triển quê hương, những hình ảnh hoạt động của nhóm góp phần xây dựng quê hương; Nhóm trưởng phân công cá nhân sưu tầm hoặc sáng tác bài hát, bài thơ, vè, câu hỏi giao lưu với khán giả.

b. Kết quả thu được: Hình ảnh do HS trong nhóm sưu tầm; Bài hát nói bảo vệ đất nước: Biết ơn chị Võ Thị Sáu (ca ngợi người thiếu niên anh hùng), Một đời sen ngát (thể hiện lòng biết ơn Tổng bí thư Nguyễn Phú Trọng), Những cánh chim Hồng Gấm (ca ngợi người anh hùng của quê hương Tiền Giang)... Bài hát ca ngợi quê hương: Quê hương ba miền, Miền tây quê tôi...; Những bài thơ, vè, nói về quê hương: Ca ngợi anh hùng Lê Thị Hồng Gấm…

- Tuần 3:

a. Nhiệm vụ: Nhóm chọn lọc và sắp xếp hình ảnh; Nhóm thiết kế trình chiếu và viết lời bình.

b. Kết quả thu được: hình ảnh và lời bình nói về quê hương

- Tuần 4:

Nhiệm vụ: Biểu diễn sản phẩm của nhóm.

b. Kết quả thu được:

- Buổi biểu diễn văn nghệ theo sự chuẩn bị của nhóm theo trình tự sau: Mở màn là lời bài hát ca ngợi quê hương, ca ngợi anh hùng; Câu đố giao lưu về tên những anh hùng tuổi trẻ; Mở video xem những hình ảnh phù hợp với lứa tuổi để giữ gìn và phát triển quê hương. Những việc làm mà nhóm đã làm; Bài hát khát vọng tuổi trẻ xây dựng quê hương; Bài thơ nhóm sáng tác.

- Thông điệp nhóm muốn gửi: Một người một cây một lần gây xanh trái đất; Bảo vệ môi trường là sự nghiệp và trách nhiệm của mỗi người trong toàn xã hội; Sống tốt cho môi trường là sống tốt cho chính mình.

3. Kết luận

Từ cơ sở nghiên cứu lý luận và thực tiễn giảng dạy mở rộng vốn từ ở lớp 4, chúng tôi đề xuất quy trình vận dụng PP DHDA vào dạy học mở rộng vốn từ theo chủ điểm trong dạy học Tiếng Việt ở lớp 4 gồm bước trên: Qua nội dung thiết kế quy trình, tổ chức hướng dẫn và áp dụng PP dạy học theo dự án trong dạy học mở rộng vốn từ từ theo chủ điểm cho HS lớp 4 chúng tôi hi vọng tính khả thi trong việc áp dụng PP DHDA, phát huy được tính tích cực của HS.

Tài liệu tham khảo

[1]. Đỗ Hương Trà (2007). *Dạy học dự án và tiến trình thực hiện Luyện từ và câu lớp 4.* Tạp chí Giáo dục Trường Đại học Đà Nẵng, (56), 12 - 23.

[2]. Nguyễn Thị Hạnh (2011). *Vận dụng phương pháp dạy học dự án vào dạy học tự chọn môn Tiếng Việt lớp 4.* Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam, (67), 30 – 33.

[3]. Trịnh Văn Biều, Phan Đồng Châu Thủy, Lê Trịnh Hồng Phương (2021). *Dạy học dự án – Từ lí luận đến thực tiễn*. Tạp chí Khoa học Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh, (28), 12 - 28.